

СВЕТИ ГРАД СУЗА И НАДЕ

Увек сам се питала зашто је баш Јерусалим, најсветије место три главне религије – јудаизма, хришћанства и ислама, изабран да буде центар света и шта је то због чега се људи вековима боре за њега до последњег даха. И мада то нисам успевала да разумем ни док сам шетала његовим улицама, једно ми је било јасно – када једном посетиш Јерусалим, више ниси иста особа

Пише НАТАЏА ВУКОВИЋ
Фото NATANIA TRAVEL, PRESS

Један од најстаријих и најсветијих градова на свету Јерусалим налази се на Блиском истоку, окружен Јудејским планинама и пустињом. Иако је због свог положаја град без воде и природних ресурса и, помало парадоксално, његов назив на хебрејском значи *град мира*, он је вековима био место многих битака, разарања и освајања јер су сви желели да га поседују. Слично је и у данашње време када и Израел и Палестина тврде да је Јерусалим њихов главни град.

Јерусалимски синдром

Када се говори о историји Јерусалима, углавном се спомињу догађаји везани за последње дане Исусовог живота. Међутим, прича је много дужа и комплекснија, а говори је готово сваки камен на који у овом граду наиђете. Његове уске и вијугаве улице враћају вас у неки други свет, а док шетате њима, могуће је и да вам се догоди такозвани *јерусалимски синдром*. Заправо, то је група различитих менталних појава која се дешава посетиоцима па тако неки почну да се поистовећују са Исусом и другим верским личностима, читају делове Библије, певају псалме и доживљавају просветљење. Јерусалимом су владале бројне династије и краљеви, попут Канаанаца, Израелаца, краљева Давида и Соломона, Персијанаца, Макабејаца, Херодове династије, Римљана, крсташа, Мамлук султаната, Османлија, Наполеона, Британаца... Данас је он званично главни град државе Израел. Ако сте љубитељ историје и желите да сазнате више о Јерусалиму, топло препоручујем књигу *Јерусалим: биографија* Симона Себага Монтефиореа.

Маслинова гора

Насупрот старом делу Јерусалима, на источној страни налази се Маслинова гора. Име је добила по стаблима маслина која су расла на њеним падинама. Током периода Првог и Другог јеврејског храма, брдо је било центар Јерусалимског живота, а и данас је важно место за ходочаснике јер представља место Исусовог узнесења. На врху се налази мала заобљена Црква Узнесења, на месту где се Исус узнео у небо четрдесет дана након васкрсења. Унутар ње можете видети камену плочу са отиском Исусовог десног стопала.

На Маслиновој гори налази се 3.000 година старо јеврејско гробље са око 150.000 гробова. Сматра се да је управо ово место где ће се Месија вратити Судњег дана, а сви који су овде сахрањени ће васкрснути – праведници ће тада добити вечни живот, а грешници коначну смрт. Због оваквог веровања, ова гробна места су у данашње време веома скупа. На Маслиновој гори можете још видети и неколико цркава, џамија и гробница из античког периода, али и уживати у фантастичном погледу на панораму Јерусалима.

У подножју Маслинове горе, до којег се стиже долином Кедрон, налазе се Гетсимански врт и Црква свих нација. На путу до њих видећете Руску православну цркву Марије Магдалене, као и Цркву Гроба Свете Марије. Гетсимански врт, који красе стабла маслина стара око 2.000 година, представља место на којем су се Исус и његови ученици молили након Последње вечере. Јуда га је издао, Римљани су га ухапсили, а остатак приче знате...

На самом крају врта смештена је Црква свих нација, позната још и као Базилика агоније, јер је изграђена управо око стене на којој се Исус молио. Саграђена је 1924. године на остацима раније византијске цркве из IV века, а њену изградњу финансирале су хришћанске заједнице 12 нација широм света.

Стари град

Старо градско језгро Јерусалима налази се на Унесковој листи светске културне баштине, а претпоставља се да датира из периода који сеже 3.000 година у прошлост. Занимљиво је да се простире на површини која је мања од једног километра, због чега подсећа на прави

лабиринт уских уличица, високих зидова, кућа које се према јеврејском закону граде искључиво од камена, цркава, храмова и малих продавница. У старом граду налазе се изузетно света места за све три религије – Храмовна гора и Западни зид важни су за Јевреје, Црква Светог гроба за хришћане, а Купола на стени и џамија Ал-Акса за муслимане. Данас је ово мало подручје подељено на четири неједнака и испреплетена дела – јеврејску, хришћанску, јерменску и муслиманску четврт.

Јерусалимске капије

Током различитих историјских периода, око града су постојале разне капије и одбрамбени зидови. За време владавине крсташа постојале су четири, док је Сулејман Величанствени изградио осам капија и зидове око Старог града, које можемо и видети данас.. Једна од најзанимљивијих, позната и као капија којом је Исус, јашући на магарцу, ушао у град, јесте Златна капија. Неколико пута је отварана и зазидавана, а од 1541. године остала је трајно запечаћена. Један од главних разлога за то јесте веровање да ће Месија једног дана ући у Јерусалим баш кроз ова врата.

Међу преосталих седам, кроз које се и данас улази у град, највећу пажњу посетилаца привлачи Сионска капија, чији су зидови саграђени 1540. године. Називају је још и Јеврејском, или Рањеном капијом, јер су на њој видљиве рупе од метака из Израелског рата за независност 1948. године.

Краљ Давид

На Сионском брду, смештеном изван зидина Старог града, у непосредној близини велелепне Опатије Успења, налази се статуа краља Давида. Према хебрејској Библији, овај локалитет је пре око 3.000 година био град краља Давида који је, након вишеструких разарања, остао скривен све до 1860. године. Овде се налази Гроб краља Давид, краља Израелаца, оца краља Соломона који је саставио многе псалме. Иако је много дискусија о томе да ли је ово његов

аутентичан гроб, он је ипак важна станица за ходочаснике све три религије. Давидов саркофаг смештен је у приземљу здања које су на остацима некадашње синагоге и цркве саградили крсташи, док се на другом спрату налази Соба последње вечере у којој је одржана чувена Исусова *Тајна вечера*. Позната као *Сионска горница* ова зграда је више пута била уништавана и рестаурирана, а према натпису на зиду, Османлије су је претвориле у џамију 1452. године.

Јерменска и Јеврејска четврт

Најмању територију од сва четири кварта заузима јерменски део са свега 14 одсто укупне површине Старог града. У њему можете видети Јерменску патријаршију, Јерменски музеј, Библиотеку и Катедралу Св. Јакова, коју су саградили витезови крсташи у 12. веку. Знатно већу површину заузима Јеврејски квартал који се простире од Сионске капије на југу па све до западног зида и Храмовне горе на истоку. Ово је за туристе веома примамљив део јер се у њему налазе бројни ресторани, продавнице, хотели, музеји, синагоге и јеврејске верске школе. Најпосећенија улица у њему свакако је *Cardo Maximus* чији су остаци пронађени током ископавања 1969. године. *Cardo* је широка улица поплочана каменом и начичкана колонадама и аркадама на којој се некада налазила велика пијаца.

Молитва на Зиду плача

Главни део јеврејског кварта представља Западни зид познатији као Зид плача. Део је оригиналног зида смештеног испод Храмовне горе, који је изграђен под Херодом Великим као део проширивања Јеврејског другог храма. Дугачак је 485 метара и за Јевреје представља везу са Светим Храмом. Назив Зид плача добио је јер пред њим Јевреји тугују и плачу за уништеним Храмом, молећи се за дан када ће он бити поново обновљен. Постоје два одвојена дела за молитву – један већи за мушкарце и један мањи за жене. Обичај је да се на комадићу папира напише једна или више молитви и жеља које се потом стављају у мале пукотине у зиду. Будући да се према јеврејском закону писане молитве не смеју бацати нити спаљивати, ови папирићи се два пута годишње сакупљају и *сахрањују* на јеврејском гробљу на Маслиновој гори.

Храмовна гора

Ово изузетно важно место за Јевреје, хришћане и муслимане, такође је познато и као Haram Al-Sharif, Племенито светиште и брдо Moriah. Данас је то трг на уздигнутом делу смештен иза Зид плача у југоисточном углу старог града. Јевреји верују да је то место где је некада стајао оригинални Заветни ковчег, златна шкриња са Десет божјих заповести

које је Мојсије донео са Синајске горе. На овом месту краљ Соломон је саградио Први свети храм 957. године п.н.е, уништен од стране вавилонског краља Набукодонозорара, а на истом месту 516. године п.н.е, током владавине јудејског краља Херода, саграђен је и Други свети храм. Храм је иначе био главно место где су се вршили јеврејски жртвени обреди и главно седиште јеврејске вере. Иначе, осим за Јевреје, Храмовна гора је највеће свето место и за муслимане, одмах након Меке и Медине.

Муслиманска четврт

Највећи од четири кварта, врло је сличан јеврејском делу од којег га симболично дели Западни зид или Зид плача. Оба карактеришу уске уличице, али у муслиманском кварту влада знатно већа гужва. Један од разлога за то јесте отворени базар са бројним живописним радњицама које продају храну, зачине, сувенире и одећу, али и чињеница да се овде налазе две најважније исламске светиње – Купола на стени и џамија Ал-Акса.

Наиме, када су муслимани 638. године освојили Јерусалим, на месту где су биле рушевине јеврејског Другог храма саградили су Куполу на стени. Заправо, саграђена је над Каменом темељцем, стеном која је и најсветије место у јудаизму. Према Талмуду, Бог је сакупио земљу и од ње направио Адама, првог човека. Такође, Аврам је на том камену понудио свог сина Исака као жртву како би доказао своју веру, док муслимани верују да светилиште чува стену са које се пророк Мухамед узнео на небо. Купола је довршена 692. године, по налогу исламске династије Умајада, а џамија коју данас видимо датира из 1023. године. Купола осмоугаоне структуре један је од најпрепознатљивијих симбола Старог града, а све до шездесетих година прошлог века била је покривена оловом које је током јорданске владавине замењено блиставим алуминијумско-бронзаним плочицама прекривеним златним листићима. Чак је и јордански краљ Хусеин донирао 8,2 милиона америчких долара за финансирање 80 килограма злата за обнављање куполе. Да, то је заиста једна блистава купола!

За разлику од златног сјаја Куполе на стени, џамију Ал-Акса, која такође датира из периода династије Умајада, краси сребрна купола. Због муслиманског веровања по којем је пророк Мухамед у њу стигао из Велике џамије у Меки током *ноћног путовања* у 7. веку, позната је и као *најудаљенија џамија*. Мухамед се потом попео на небо у пратњи анђела Габријела да се моли са другим пророцима – Аврамом, Мојсијем и Исусом. Занимљиво је да, иако Стари град спада под јурисдикцију израелских власти, џамија је под јорданско-палестинским исламским вакуфом.

Хришћанска четврт

Овај део Јерусалима, смештен у северозападном углу Старог града, најпознатији је по Цркви Светог гроба. Саграђена је око 320. године прошлог века током владавине римског цара Константина Великог и представља најсветије место за католике и православце, и то из два разлога. Прво, овде је Исус разапет на брду Калварија или Голгота и, друго, у њеном центру налази се Црква Едикула са Исусовим празним гробом из којег је он васкрснуо.

За Цркву Светог гроба везује се церемонија *Светог огња* или *Свете светлости* коју православни хришћани описују као чудо. Наиме, сваке године уочи Васкрса, на Велику суботу, са неба силази Благодатни огањ у Едикули који пали свеће само православном патријарху, а затим се њиме пале свежњи од 33 свећице у рукама бројних окупљених верника, чија се светлост потом разноси на све четири стране света.

У Хришћанском делу налази се и за хришћане веома важна улица позната као *Пут суза*, а представља стазу којом је Исус корачао носећи крст на путу до распећа. Свих 14 места на којима се Исус заустављао, данас су важне станице за све ходочаснике који долазе у Јерусалим.

Камени град наде

Без обзира на то да ли сте у поклоничком ходочашћу или сте у Јерусалим стигли као туриста, посета Каменом граду наде представља посебно и необично искуство. Речи из Библије које кажу: *Све је могуће ономе који верује* овде добијају свој пун смисао. И само ви можете одабрати оно у шта стварно верујете. ■

